

SPORNI FELJTON

Glas Koncila objavljuje revizionističku ‘nizanku’ o Jasenovcu. O ustaškim klanjima nema ni slova

Iako je feljton prošao manje-više nezapaženo teško je vjerovati da Bozanić i njegovi suradnici nisu vidjeli što objavljuje Glas Koncila

Ustaški logor Jasenovac bio je prilično pristojna sredina, glasi teza koja se već skoro četiri mjeseca provlači iz broja u broj Glasa Koncila, službenog glasila Zagrebačke nadbiskupije. Autor nizanke (feljtona) “Jasenovački logor u bespućima povijesnog revizionizma” je **Tomislav Vuković**, a dosad je objavljeno 14 nastavaka, koji na rijetko viđen način izvrću jasenovačku tragediju.

Iako je feljton prošao manje-više nezapaženo jer je objava koincidirala s proljetnom pandemijom Covida-19, teško je vjerovati da kardinal **Josip Bozanić** i njegovi najbliži suradnici nisu vidjeli što objavljuje Glas Koncila. A to onda znači da se vrh Crkve slaže s revizionističkim tezama, koje ne podržava niti jedan ozbiljan povjesničar. Inače bi valjda reagirali.

Revizionistički feljton Glasa Koncila zapravo predstavlja obračun s povjesničarom **Ivom Goldsteinom**

i njegovom knjigom “Jasenovac” u kojoj je opsežno opisao što se događalo u najgorem ustaškom logoru na području NDH. Za službeno glasilo Zagrebačke nadbiskupije velika većina svega što je historiografija objavila o Jasenovcu je - laž. Istina je puno blaža, proizlazi iz uvodnog članka koji je objavljen još sredinom ožujka. Ili, sasvim precizno, istina je ono što propagira grupacija ovdašnjih desničarskih revizionista koji negiraju da je Jasenovac osnovan kako bi se ustaše riješili onih koje su smatrali neprijateljima: Židova, Srba, Roma, nepoćudnih Hrvata i ostalih.

Uostalom, to niti ne skriva Tomislav Vuković koji je već u prvoj “nizanki” napisao: “Revizionistima se proglašavaju svi koji razložno postavljaju upitnik o “nedodirljivim” tvrdnjama, kao npr. o upitnom službenom broju jasenovačkih žrtava u poimeničnom popisu Javne ustanove Spomen-područja Jasenovac, koji se uporno, gotovo fanatično i pod svaku cijenu želi prikazati najvjerodostojnijim”.

U skladu sa spomenutom tezom logor Jasenovac se prikazuje kao prilično ugodna sredina u kojoj su vladali red i zakoni, a zatvorenici se bavili različitim poslovima. O klanjima i maljevima, Gradini ili krematoriju za spaljivanje ubijenih robijaša nije objavljena, doslovno, niti jedna rečenica. Ali, zato se u svakom nastavku, barem prikriveno, a često potpuno otvoreno, pokušava osporiti da je bilo masovnih likvidacija. Dovoljno je, napokon, vidjeti naslove nizanki:

Industrijski kombinat

“Jeziva šutnja tobožnjih boraca protiv revizionizma” (16. ožujka), “Po dolasku nisu oduzimali novac i dokumente” (21. travnja), “Postupak prilično dobar i hrana je bila dobra” (5. svibnja), “Narednik Prpić sa zatočenicima postupa dobro!” (19. svibnja), “Srbin izravno iz logora u ustaško ministarstvo” (25. svibnja), “Logorske vlasti vraćaju novac Židovskoj općini” (8. lipnja), “Jasenovac pretvoriti u pravi industrijski kombinat” (15. lipnja), “Milkin novi raspored - krojačnica” (29. lipnja), “Obrtnik Poljar o postolarskoj radionici i kožari” (6. srpnja), “Strijeljani ustaše jer su pljačkali zatvorenike” (13. srpnja).

Poručuje se, ukratko, slijedeće: Pravna država bila je stroga, ali najgora po ustaške stražare i zatvorenike koji su denuncirali druge robijaše, koji su strijeljani ako bi kršili zakon, dok su za to vrijeme zatočenci lijepo radili, a vikendima povremeno igrali nogomet i kulturno se uzdizali. Iako je prema službenom popisu u Jasenovcu likvidirano 83.000 ljudi, čitajući Vukovićev feljton ispada kako su tamo ubijeni ustaše i denuncijanti, a ostale žrtve su nastradale od raznih bolesti i savezničkog bombardiranja.

Da, ovo su teze koje kao “nove činjenice” već mjesecima eksplicitno propagira najpoznatiji medij u vlasništvu Katoličke crkve u Hrvatskoj. Razmjeri manipulacije vidljivi su kada se usporede spomenuti naslovi i tekstovi ispod njih.

Tako u prvom nastavku Vuković napada Ivu Goldsteina i sugerira kako se njegova knjiga o Jasenovcu, koja je objavljena krajem 2018., temelji na lažnim dokumentima, pa kao dokaz koristi fotografiju koju je, pišući o knjizi, objavio Jutarnji list (ja sam bio autor), a na kojoj ustaše ubijaju nepoznatog čovjeka. Premda Goldstein nije imao blage veze s mojim tekstom o Jasenovcu, a kamoli prijelomom stranice, Glas Koncila izveo je zaključak kako je riječ o “ideološkim igračima/egzekutorima, koji truju hrvatsku javnost, zagađuju historiografiju i u konačnici prešutno odobravaju povijesno zlo.

Jednako je tako strašno što sporna Goldstein/Bajrušijeva fotografija nije jedina, ona je tek prototip brojnih drugih, sličnih”.

Logika je jasna - ako opise zločina koji su se događali u Jasenovcu ilustrirate fotografijom zločina koji se možda nije dogodio u tom logoru, znači da zločina nije bilo. To je dobro poznata taktika revizionista u Hrvatskoj, koja se, kada je u pitanju Jasenovac, najčešće temelji na tome da su neke žrtve s jasenovačkog popisa nastradale drugdje, što je njima “dokaz” da je cjelokupni popis laž.

No, to je tek početak relativizacije Jasenovca, koja se tjednim ritmom nastavila u iduća tri mjeseca. Tako je 21. travnja plasiran nastavak pod naslovom “Po dolasku nisu oduzimali novac i dokumente”. Naslov se temelji na poslijeratnom iskazu **Gjure Schwarza**, Židova iz Koprivnice, samo što postoji jedna mala “caka”. Naime, on je rekao: “Još nam nisu oduzeli novac i dokumenta. 20. IX. 1941. moramo iznijeti sve stvari iz baraka i svrstati se u dva reda u dvorištu” (HDA, ZKRZ - GUZ, kutija 64).

Detalj je u riječi “još” - naime, to što ustaše Schwarzu i ostalima nisu uzeli novac i dokumente odmah nakon dolaska iskorišteno je za manipulativni naslov iz kojega proizlazi kako su Židovi strpani u ovaj konclogor bili izloženi korektnom tretmanu u kojem su zadržavali osobne dokumente i dragocjenosti.

Ili kada Glas Koncila u broju od 5. svibnja situaciju u Jasenovcu opisuje naslovom “Postupak prilično dobar i hrana je bila dobra”, zapravo citira iskaz logoraša **Ivana Dominca** koji je bio u ekipi koja je sjekla šume, a to je fizički težak posao i zato su dobivali malo veće obroke.

Pritom će autor naslova “slučajno” ispustiti ostatak Dominčeva svjedočenja u kojem je rekao kako je “hrana za šumske radnike bila povišena, dok je za zatočenike u logoru bila snižena” ili izjavu **Mije Biličića**, partizana iz Dugog Sela, koji je opisao da je preživio tako što je iz Jasenovca prebačen u Treći Reich: “Ostao sam živ zahvaljujući tome što sam s jednom grupom od oko 500 zatočenika u proljeće 1945. godine prebačen u Austriju i tamo sam dočekao oslobođenje i slobodu”, glasi Biličićevo objašnjenje, ali isto nekim čudom nije završilo u naslovu jer govori da su ustaše ubijali preostale logoraše.

Dva tjedna poslije, 19. svibnja, čitatelji Glasa Koncila mogli su pročitati da “Narednik Prpić sa

zatočenicima postupa dobro!”, a zapravo je u pitanju jedan svjedok koji je ispričao kako je spomenuti **Prpić** postupao humanije nego ustaški čuvari. Ali u naslovu i opremi članka nema niti jednog slova o ustašama.

Ili nastavak feljtona pod naslovom “Logorske vlasti vraćaju novac Židovskoj općini”, koji opisuje kako su pojedine židovske organizacije mogle slati pakete s hranom zatočenim Židovima, a oni su u Jasenovcu završili na temelju zloglasnih Rasnih zakona koje je donio režim **Ante Pavelića**. Međutim, za Tomislava Vukovića to pokazuje nešto drugo: “Ugovor “Državnog ravnateljstva za gospodarsku ponovu” sklopljen 9. prosinca 1941. (ur. broj: rk/G-1659/41) s tri najveće židovske bogoštovne općine u Zagrebu, Sarajevu i Osijeku o (su)financiranju židovskih “interniraca”, također zaslužuje osvrt, posebice u kontekstu teze o namjeri potpune fizičke likvidacije Židova u jasenovačkom logoru”, glasi njegov zaključak.

Ukratko, umjesto odgovora na pitanje kako su i zašto Židovi završavali u jasenovačkom logoru, i ondje masovno likvidirani, to što su dobivali pakete s hranom otvara pitanje je li uopće postojala namjera ustaškog režima da ih se likvidira. Budući da je na području NDH od prijeratnih 39.000 Židova, ubijeno njih približno 30.000, ispada kako Vuković spomenutom tezom dovodi u pitanje holokaust koji je proveden pod ustaškim režimom.

Stavovi objavljeni u “nizanki”

Obratili smo se glavnom uredniku Glasa Koncila, Ivanu Mikleniću, s molbom da odgovori znači li objava spomenutog feljtona da uredništvo podržava stavove objavljene u “nizanki”.

Ivan Miklenić poslao je pisani odgovor koji objavljujemo bez intervencija, a glasi: “Poštovani, Nisam povjesničar niti sam se ikada posebno bavio problematikom Jasenovačkoga logora. Budući da je Jasenovački logor višestruko ispolitiziran, smatram da je dobro otvoriti ozbiljnu raspravu, na temelju autentičnih dokumenata. Glas Koncila objavljivanjem spomenute nizanke čini samo to: iznosi dosad u javnosti nepoznate podatke na temelju dokumenata, koje svaki povjesničar može provjeriti”.

Četrdeset kršnih muslimana

Zapravo, spomenuti feljton (nizanka) ne predstavlja ništa novo kada se radi o Glasu Koncila i Jasenovcu. Ovaj vjerski tjednik već godinama daje prostor revizionističkim tumačenjima Drugoga svjetskog rata, de facto, opravdavajući politiku u NDH i, često, umanjujući pa i negirajući zločine ustaškog režima.

Na primjer, 2014. je Glas Koncila plasirao intervju s **Mladenom Ivezićem** koji je tvrdio kako je Savezni zavod za statistiku SFRJ iz 1966. ustvrdio da je u Jasenovcu od svih uzroka smrti tijekom NDH život izgubilo 262, a u Staroj Gradiški 141 zatočenik. Ivezić je i autor knjige "Titov Jasenovac", a u spomenutom intervjuu priznao je da, doduše, nije vidio spomenuti dokument, ali ipak mu je omogućeno da nastavi pa je dodao: "Ne mogu prihvatiti 400 osoba kao pravi maksimum broja žrtava. Nemoguće je da ih je bilo 5000, vjerojatno ni 3000, najvjerojatnije oko tisuću umrlih od svih uzroka, najviše naravnom smrću, pa od tifusa i slično", objasnio je Ivezić. Inače, kada bi nešto slično izjavio u Njemačkoj ili Austriji, završio bi u zatvoru kao revizionist i negator naci-fašističkih i kvistlinških zločina.

Također, Glas Koncila je često objavljivao stavove svećenika i pročelnika Katedre crkvenog socijalnog nauka **Stjepana Razuma** čije se teze svode na to da je Jasenovac bio radni logor, a ne logor uništenja, te kako za masovna ubijanja u logoru Jasenovac nema nikakvih dokaza. Prema Razumu, od svih nacionalnosti, najbrojniji logoraši bili su sami Hrvati, protivnici ustaškoga režima, "a točan broj žrtava logora Jasenovac niži je od najniže službene komunističke procjene".

Isto tako, prošle je godine u Glasu Koncila feljtoniziran feljton **Igora Vukića**, otvorenog zagovornika teorije prema kojoj je NDH bila normalna država, što je i izjavljivao, kao u intervjuu za Vijenac kada je ustvrdio da "ako je logor Jasenovac bio ono što naša istraživanja potvrđuju i ako je to bila relativno uređena država (NDH) u tim ratnim okolnostima, onda se može postaviti pitanje je li je trebalo napadati. Nisu li to bili zapravo teroristički napadi, kojima cilj nije bilo spašavanje života, već borba za komunističku ideologiju i Jugoslaviju".

Nizanka o Jasenovcu sadrži i manipulacije citatima koji su izvađeni iz konteksta, što se najbolje vidi na primjeru **Milka Riffera** koji se citira u nekoliko nastavaka. Glas Koncila objavio je isključivo pozitivne dijelove Rifferove knjige iz 1946. "Jasenovac-grad mrtvih", pa čitatelji stječu dojmove putem citata kao što su: "Na čelu povorke stupa četrdesetak kršnih muslimana iz Orahova. Pjevaju skladno i veselo.

Rečeno im je da su dovedeni ovamo samo na privremen, preventivan boravak, dok se njihov kraj ne očisti od četnika, pa će svi zatim biti pušteni kućama. Svjesni toga, oni su na nasipu radili revnosno, kao da rade na vlastitim poljima", piše u četvrtom nastavku nizanke. Ili njegova izjava: "U potkrovlju upravne pisarne veoma je živo. "Cigani" sjede oko golemog lonca i u prijateljskoj svađi vade kašikama vrelu grahovu čorbu, u kojoj pliva kožica od slanine. Ima ih četiri".

Sve neka idila - raspjevani kršni Muslimani i veseli Cigani koji uživaju u grahu.

U stvarnosti, Milko Riffer je sredinom 1942. godine uhićen zbog suradnje s antifašistima te je nakon nekoliko mjeseci provedenih u ustaškim zatvorima sproveden u Jasenovac gdje je proveo sljedećih godinu dana prije negoli je njegova obitelj uspjela isposlovati da ga se pusti na slobodu. Za razliku od većine stanovnika logora, Riffer je ubrzo razmješten na razne administrativne poslove koji su ga izuzeli od obaveze obavljanja teškog fizičkog rada te vrlo vjerojatno bili razlog što je uspio preživjeti godinu dana logorovanja u Jasenovcu, ali i on spominje nekoliko događaja kada su za njegove internacije ubijene stotine i tisuće logoraša, a umiranje i pojedinačna ubojstva bili su logorska svakodnevica.

Za Riffera je Jasenovac "nalik paklu, krematoriju, klaonici, živoj grobnici, najvećem gradu Hrvatske, velegradu mrtvih". Na drugom mjestu piše: "Ciganski logor sada služi taj logor kao "sanatorij" za one teške bolesnike, koji se liječe Suvorinovom terapijom, bez hrane, kako se "duhovito" izrazio zastavnik **Maričić** u lakovanim čizmama. Grobari su već ispod streha izvukli 27 leševa i pokrili ih vrećama. Jedan još nije mrtav, agonija još traje. Iz poluotvorenih usta, na kojima sjedi roj muha, cijedi se zelenkasta pjena..."

Milko Riffer je opisivao ustaška klanja, pa čak i slučajeve kanibalizma u Jasenovcu: "Navikao sam i na svakodnevne nastupe, s kojih Maričić odvlači na stotine žrtava u Gradinu. Ne bojim se čak ni smrti, jedino se ne mogu oteti paničnom strahu s pomisli na željezni malj, koji je u Gradini već punih deset dana u stalnom pokretu". "Na snijegu sjedila su tri ljudska kostura i noževima kidali meso s gole lešine svoga mrtvog druga. Komade mesa trpali su neobično lakomo u usta i

žvakali takvom brzinom te sam čuo kako im škljocaju zubi”.

O tome u Glasu Koncila nema niti jedno slovo.

(**Jutarnji list**, 18. srpnja 2020./ Autor: **Robert Bajruši**)